

Guldora MUSTAYEVA,
Toshkent davlat transport universiteti kefedra muduri, dotsent
E-mail: guldora_m@tstu.uz
Yusup KUSHAKOV,
Toshkent davlat transport universiteti dotsenti v.b

OUR COUNTRY'S HIGHER EDUCATION SYSTEM, COOPERATION WITH INTERNATIONAL EDUCATION

Annotation

This article discusses the higher education system of our country, cooperation with international education, and makes a comparative analysis, highlighting its achievements and shortcomings today. The role of ideological education in the formation of students and young people as a well-rounded individual. The issue of ideological education is inherent in every era and society, in which all factors and criteria that form and influence responsibility before the state and society are deeply analyzed, and the prospects for the well-rounded upbringing of the younger generation in Uzbekistan in recent years, the creation of all necessary conditions for their independent step into life, the modernization of the content of education, the improvement of the quality of education, the creation and implementation of innovations aimed at the widespread introduction of innovative technologies in education are analyzed, and the importance of innovative education in improving the quality of education is highlighted.

Key words: Scientific, creative, professional activity, education system, intellectual potential, international relations, modeling, scientific and pedagogical personnel, youth, international education. innovative teaching methods, technology.

СИСТЕМА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НАШЕЙ СТРАНЫ, СОТРУДНИЧЕСТВО С МЕЖДУНАРОДНЫМ ОБРАЗОВАНИЕМ

Аннотация

В данной статье рассматривается система высшего образования нашей страны, сотрудничество с международным образованием, проводится сравнительный анализ, выделяются ее достижения и недостатки на сегодняшний день. Роль идеологического воспитания в формировании студентов и молодежи как всесторонне развитой личности. Проблема идеологического воспитания присуща каждой эпохе и обществу, в ней глубоко анализируются все факторы и критерии, формирующие и влияющие на ответственность перед государством и обществом, анализируются перспективы всестороннего воспитания молодого поколения в Узбекистане в последние годы, создания всех необходимых условий для их самостоятельного шага в жизнь, модернизации содержания образования, повышения качества образования, создания и внедрения инноваций, направленных на широкое внедрение инновационных технологий в образование, а также подчеркивается значение инновационного образования в повышении качества образования.

Ключевые слова: Научная, творческая, профессиональная деятельность, система образования, интеллектуальный потенциал, международные связи, моделирование, научно-педагогические кадры, молодежь, международное образование. инновационные методы обучения, технологии.

MAMLAKATIMIZ OLIY TA'LIM TIZIMI, XALQARO TA'LIM BILAN HAMKORLIK ALOQALAR

Annotatsiya

Ushbu maqolada mamlakatimiz oliy ta'lim tizimi, xalqaro ta'lim bilan hamkorlik aloqalar haqida to'xtalib bugungi kunda yutuqlar hamda kamchiliklar yoritib qiyosiy tahlil qilingan. talaba-yoshlarni barkamol shaxs sifatida shakllanishida g'oyaviy tarbiyaning roli g'oyaviy tarbiya masalasi har bir davr va jamiyatga xos bo'lib, bunda davlat va jamiyat oldida ma'suliyatni shakllantiradigan va unga ta'sir o'tkazadigan barcha omil va mezonlarni chuqur tahlil qilib, O'zbekistonda so'ngi yillarda yosh avlodni barkamol qilib tarbiyalash, ularning hayotga mustaqil qadam qo'yishlari uchun barcha zarur sharoitlarni yaratish, ta'lim mazmunini modernizatsiyalash, ta'lim sifatini oshirish, ta'limda innovasion texnologiyalarni keng joriy etishga yo'naltirilgan innovatsiyalar yaratish va amaliyotga joriy etish istiqbollari tahlil qilingan, hamda innovasion ta'limning ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ilmiy, ijodiy, kasbiy faoliyat, ta'lim tizimi, intellektual salohiyot, xalqaro aloqalar, modellashirish, ilmiy-pedagog kadrlar, yoshlar, xalqaro ta'lim. o'qitishning innovasion usullari, texnologiyasi.

Kirish. Mamlakatimizda Uchinchi Renessans davriga poydevor qo'yish, Yangi O'zbekiston nufuzini dunyoga tanitadigan salohiyatli kadrlar tayyorlash oliy ta'lim muassasalari oldida turgan dolzarb vazifa hisoblanadi. Globallashuv sharoitida talaba-yoshlarning intellektual madaniyatini yuksaltirish jarayonlari bilan bog'liq muammolar o'qitishning innovasion usullari texnologiyasi – pedagogik, falsafiy, amaliy rivojlantirishga bog'liqdir. Zero, dunyoning rivojlangan mamlakatlarining kadrlar marketingidagi asosiy dolzarb vazifa tanqidiy tafakkur va mantiqiy xulosa chiqarish, analitik tafakkur kabi intellektual madaniyat komponentlariga ega yuksak mutaxassislarni tayyorlash bilan izohlanadi. Chunki, dunyo taraqqiyotining ertangi istiqboli pedagogik jarayonda o'zining ilmiy, ijodiy, kasbiy faoliyatini yuksak insoniy, axloqiy mezonlar asosida olib boradigan intellektual madaniyat egalari shakllantirish muammosi bilan bog'liq.

Dunyoning ilg'or oliy ta'lim muassasalari va ilmiy tadqiqot markazlarida chet tili fanini o'qitish orqali talabalar intellektual madaniyatini tanqidiy tafakkur, mantiqiy xulosa chiqarish va analitik fikrlash ko'nikmalari asosida rivojlantirishning samarali metod va vositalariga oid tadqiqotlar olib borilmoqda. Taraqqiyotning murakkab va tahlikali davriga qadam qo'ygan insoniyatning o'z oldidagi global muammolarni anglashi, jamiyatning biorobotlashuvini oldini olish uchun bugungi kun ta'lim oluvchilarida falsafiy tafakkur asosida intellektual mas'uliyatni shakllantirish dunyo pedagogikasi oldidagi eng muhim vazifalardan biriga aylandi. Bugungi kunda Oliy ta'lim tizimi tomonidan shu nuqtai nazardan kelib chiqqan holda, ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonlarini tamomila yangi bosqichga ko'tarishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mazkur jarayonda xalqaro aloqalar, ya'ni xorijning nufuzli universitetlari va institutlari, ilmiy-tadqiqot, ta'lim muassasalari bilan olib borilayotgan istiqbolli hamkorlik o'z samarasini

bermoqda. O'zbekiston rivojlanishning yangi bosqichiga o'tgandan keyin Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan yoshlarga alohida e'tibor bera boshlandi. Jumladan, O'zbekiston yoshlarining "O'zbekiston yoshlar ittifoqi" deb o'zgarishi yoshlar masalasidagi islohotlarning boshlang'ich nuqtasi sifatida qaraladi. O'zbekistonda kadrlar tayyorlashning sifat darajasini oshirish, xalqaro standartlar asosida oliy malakali mutaxassislar tayyorlash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, har bir oliy ta'lim muassasasini jahonning yetakchi ilmiy-ta'lim muassasalari bilan yaqin hamkorlik aloqalari o'rnatishi, o'quv jarayoniga xalqaro ta'lim standartlariga asoslangan ilg'or pedagogik texnologiyalar, o'quv dasturlari va o'quv-uslubiy materiallarini keng joriy qilish, talabalar, ilmiy-pedagog kadrlarni zamonaviy kasbiy bilimlari va kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish, yoshlar auditoriyasi bilan ish olib borishda interfaol usullardan samarali foydalanish masalalari harakatlar strategiyasining ustuvor yo'nalishlariga muvofiq oliy ta'lim darajasini sifat jihatidan oshirish va tubdan takomillashtirishning asosiy vazifalari sifatida belgilandi. Bugungi kunda jahonda ta'limga kompetentli yondashuv asosida bitiruvchilarning raqobatbardoshligini oshirish, yosh pedagog kadrlarning kreativ kompetentligini rivojlantirish orqali ijodiy ta'lim jarayonini loyihalashtirishning zamonaviy metodik ta'minotini yaratish, talabalarda kasbiy faoliyat sohalariga yo'naltirilgan kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish, shuningdek oliy ta'limning ta'lim sifatini ta'minlash jarayonidagi ijtimoiy rolini oshirish masalalari dolzarb yo'nalishlardan biri sifatida tadqiq etilmoqda. Ana shu nuqtai-nazardan ilg'or xorijiy tajribalar asosida zamonaviy kasbiy ta'lim mazmunini internatsionalizatsiyalash va modernizatsiyalash, kompetensiyalarga asoslangan innovatsion ta'lim muhitini shakllantirish, interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalarini amaliyotga keng tatbiq etish asosida talabalarda kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini yanada takomillashtirish muhim o'rin tutadi.

Mamlakatimizda ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy hayotda tub o'zgarishlar sodir bo'lmoqda. Ayniqsa, ta'lim sohasidagi islohotlarda "Ta'lim to'g'risida"gi qonunning yangi tahrirda qabul qilinishi muhim o'rin tutadi. Har bir mamlakatning rivojlanishi yoki aksincha, inqirozga yuz tutishi mamlakatdagi ta'lim tizimining qay darajada takomillashganiga bog'liq. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabrdagi PF-5847-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da oliy ta'limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo'nalishlari, zamonaviy bilimga ega va mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'limni modernizatsiya qilish va ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda, ijtimoiy soha hamda iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirishga strategik masalalar sifatida alohida ahamiyat berilgan. "Bilim jamiyati" atamasi o'n yil oldin lug'atda paydo bo'lishi tasodif emas edi. Bu ishchilarning yuqori malakali zamonaviy iqtisodiyotini rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega ekanligidan dalolat beradi, bunga yuqori sifatli ta'limsiz erishib bo'lmaydi. Zamonaviy dunyoda ta'lim sifati allaqachon iqtisodiyot raqobatdoshligining muhim omillaridan biriga aylandi.

Aynan shuning uchun 2017 yil fevral oyida O'zbekistonda islohotlarning yangi bosqichi boshida qabul qilingan "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida" ustuvor yo'nalishlardan biri "umrbod ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlarining mavjudligini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy talablariga muvofiq yuqori malakali kadrlar tayyorlash kursini davom ettirish ko'rsatilgan. Mamlakatimizda ta'limning milliy va xalqaro mehnat bozorlarida raqobatbardoshligini oshirishni rivojlantirish ham 2030 yilgacha bo'lgan O'zbekiston Respublikasini kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish konsepsiyasiga kiritilgan.

Jahon standartlariga e'tiborni qaratgan holda, ta'lim sifatini isloh qilish yana bir bosqich, ya'ni kollejlarda kamida umumiy o'rta ma'lumotga ega bo'lgan mutaxassislar uchun

kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shaklida ikki yilgacha o'qitishni ta'minlaydi. Kollej bitiruvchilari uchun yirik potensial ish beruvchilar bitiruvchilarning ish bilan ta'minlanishini kafolatlaydigan ishchilarning hozirgi va kelajakdagi ehtiyojlari asosida buyurtmalar portfelini yaratadilar. Ta'lim dasturlarini muvaffaqiyatli tugatgan texnik maktablarning bitiruvchilariga shaxsiy suhbat asosida kirish imtihonlarisiz oliy o'quv yurtlarida bakalavriat ta'limining tegishli yo'nalishlarining 2-kursidan boshlab o'qishni davom ettirish huquqi beriladi. Shunday qilib, mashg'ulotlarni davom ettirish va ularning kasbiy bilim va ko'nikmalarini oshirish imkoniyati mavjud.

Oliy ta'lim sifat standartlari 2017 yil 20 aprelda Prezident farmoni bilan 2017-2021 yillarda oliy ta'lim tizimini har tomonlama rivojlantirish dasturi tasdiqlandi, unda oliy ta'lim darajasini tubdan yaxshilash va sifat jihatidan yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlar mavjud. Oliy o'quv yurtlariga qabul qilish tartibi o'zgartirildi, imtihonlar 1-dan 15-avgustgacha bo'lib o'tdi va natijalari ertasi kuni nashr etila boshladi. Ijodiy yo'nalishlardagi universitetlarga kirish uchun test sinovlari bekor qilindi. 2017 yil sentabr oyidan boshlab professor-o'qituvchilar tarkibidagi o'quv yuki ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish foydasiga kamaydi. Sirtqi ta'lim shakli tiklandi. Universitetlarning mustaqilligi va o'z ichki imkoniyatlari va resurslaridan oqilona foydalanish darajasi oshdi. 2018/2019 o'quv yilidan boshlab yetakchi oliy o'quv yurtlari kadrlar iste'molchilarning talabini hisobga olgan holda ta'limning tegishli yo'nalishlari va mutaxassisliklari bo'yicha mustaqil ravishda o'quv rejalarini ishlab chiqish rejimiga o'tib bormoqda, bu faqat miqdoriy jihatlarni emas, balki sifatli o'zgarishlarni ham bildiradi. Universitetlarga yuqori kontrakt stavkalari bo'yicha talabalarni qo'shimcha qabul qilishga ruxsat berilishi mutahassislariga bo'lgan bo'shliqni to'ldirishga ko'maklashadi.

Ta'lim sohasidagi islohotlar doirasida o'qituvchilarni tayyorlash bo'yicha o'quv dasturlari qayta ko'rib chiqilib, xalqaro standartlarga muvofiqlashtirilmoqda, PISA, TIMSS i PIRLS kabi xalqaro tizimlar bilan hamkorlikda talabalarni baholash milliy tizimi modernizatsiya qilindi. Xalqaro QS, THE reyting agentliklari bilan hamkorlikda mamlakat oliy o'quv yurtlarining milliy reytingini aniqlash uchun ta'lim sifatini baholash ko'rsatkichlari ishlab chiqildi va ularning natijalari uchinchi yil uchun e'lon qilindi. Ta'lim hujjatlarini xalqaro miqyosda tan olish uchun ularning Xalqaro ta'lim standarti tasnif (MSKO/ISCED 2011) talablariga muvofiqligi bo'yicha ishlar boshlandi. 2020 yilda O'zbekiston kuzatuvchi sifatida Yevropa oliy ta'lim sifatini ta'minlash assotsiatsiyasiga (ENQA- angl. European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA) (rus tilida- Yevropeyskaya assotsiatsiya garantii kachestva v visshem obrazovanii-) qo'shildi. 2019 yil 8 oktabrda Prezidentning "2030 yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" gi Farmoni e'lon qilindi, u ilg'or oliy o'quv yurtlarini joriy etishga bosqichma-bosqich o'tishni nazarda tutadi. Ta'lim standartlari, ta'lim jarayonini bosqichma-bosqich kredit-modulli tizimga o'tkazish, bu 2023 yilda oliy o'quv yurtlarining 16 foizida, 2025 yilda 57 foiz va 2030 yilda 85 foizida amalga oshirilishi kerak. Shu bilan birga, ushbu tizimga o'tish allaqachon boshlangan. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti (TATU) 2018/2019 o'quv yilidan boshlab kredit ta'limi tizimiga o'tishni bosqichma-bosqich amalga oshirmoqda. Milliy universitet, Yuridik universitet, Sharqshunoslik universiteti va Toshkent tibbiyot akademiyasi xuddi shu yo'nalishda ish boshladi.

Mamlakatimizning boshqa mintaqalaridan Toshkentda 80 mingga yaqin talabalar ta'lim olishadi va ular transport xizmatlarida 50 foiz chegirmalarga ega, bu esa talabalarining davlat tomonidan qo'llab quvvatlanishidan dalolatdir.

Xulosa. O'zbekistonning barcha ta'lim sohalarida amalga oshirilgan islohotlarning yangi bosqichi to'rt yil ichida ularni zamonaviy xalqaro talablarga javob beradigan sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish uchun jiddiy asoslar yaratildi. Ammo mavjud muammolarning aksariyati haligacha hal qilinmagan.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича
3. Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Фармони // Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами. – Т., 2017 . – Б.39.
4. Viktor Abaturon, CEIR <https://review.uz/post/prioritet-obrazovaniya-v-uzbekistane-obzor-reform>. Iqtisodiy sharh №12 (250) 2020 yil.https://ru.wikipedia.org/wiki/ENQA#cite_note-1. англ. European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA- Европа олий таълим минтақаси сифатни таъминлаш агентликлари ассоциацияси ЕОСА. Ассоциация 2000 йилда Европа мамлакатлари ўртасида олий таълим сифатини таъминлаш соҳасида ҳамкорликни ривожлантириш учун ташкил этилган. Унинг вазифаси Европада олий таълим сифатини ошириш ва сақлаш, шунингдек, Болоня жараёнига қатнашган мамлакатлар ўртасида сифат кафолати ривожланишида ҳаракатлантирувчи куч бўлиб хизмат қилишдир.
5. Viktor Abaturon, CEIR <https://review.uz/post/prioritet-obrazovaniya-v-uzbekistane-obzor-reform>. Iqtisodiy sharh №12 (250) 2020 yil.